

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАДІННЯ СВІТОВИХ ІМПЕРІЙ У ХХ СТ.

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Освітня програма: **«Середня освіта (Історія)»**

Предметна спеціальність: **014.03 Середня освіта (Історія)**

Спеціальність: **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 2

Від 1 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Падіння світових імперій у ХХ ст.
Викладач (-і)	К.і.н., старший викладач Паска Богдан Валерійович
Контактний телефон викладача	0967192008 0500807580 (Viber)
Е-mail викладача	bohdan.paska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер, 15.00–17.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс розроблено таким чином, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім бакалаврам за спеціальністю «Середня освіта (Історія)» – необхідні знання для формування у них системного погляду на основні закономірності світової історії у ХХ ст., розпад колоніальних імперій та утворення національних держав, етапи боротьби за українську незалежність та незалежність інших пригноблених народів у вказаний період. На цій основі сформувані у майбутніх бакалаврів спеціальності громадянську компетентність, повагу до українського та інших народів, розвинути у них патріотичні, державницькі та морально-етичні переконання. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь вивчення всесвітньої історії в новітній період (ХХ ст.), які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності. Навчальна дисципліна «Падіння світових імперій у ХХ ст.» є дисципліною вільного вибору студента зі спеціальності «Середня освіта (Історія)», яка викладається в 7-му семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Вона покликана забезпечити ґрунтовні знання зі світової історії та історії України у загальносвітовому контексті; підготувати майбутніх учителів до викладання інтегрованих курсів у середній школі. Особлива увага при вивченні курсу приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	

Мета нормативної навчальної дисципліни «Падіння світових імперій у ХХ ст.» – формування у майбутніх бакалаврів за спеціальністю «Середня освіта (Історія)» системного погляду на основні закономірності світової історії у ХХ ст., розпад колоніальних імперій та утворення національних держав, етапи боротьби за українську незалежність та незалежність інших пригноблених народів у вказаний період. На цій основі сформувані у майбутніх бакалаврів спеціальності громадянську компетентність, повагу до українського та інших народів, розвинути у них патріотичні, державницькі та морально-етичні переконання, бачення української історії у загальносвітовому контексті. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навички у майбутній професійній діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / заочна 4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
7	014 Середня освіта (Історія)	IV	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.
------	----------------

	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Світова колоніальна система наприкінці XIX – на початку XX ст.	4	2	6
Тема 2. Національні рухи як ключовий фактор розпаду світових імперій.	2	2	6
Тема 3. «Жертви Першої світової війни»: Австро-Угорська імперія, Німецька імперія, Російська імперія.		4	6
Тема 4. «Жертви Другої світової війни»: Третій Райх, Японська імперія, Італійська імперія.		2	6
Тема 5. Розпад Британської колоніальної імперії	2	2	6
Тема 6. Розпад Французької колоніальної імперії	2	2	6
Тема 7. Розпад Нідерландської, Бельгійської та Португальської імперій.		2	6
Тема 8. «Остання імперія XX ст.»: розпад СРСР	2	2	6
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	добре	5	A	зараховано
	80-89			B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	4	D	
	50-59			E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			
	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів:</p> <p>40 балів – усні відповіді на семінарських заняттях. Підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного зі всіх усних оцінок;</p> <p>25 балів – письмові (тестові) контрольні роботи. Передбачено 2 контрольні роботи – по темах лекційних і семінарських занять.</p> <p>25 балів – самостійна робота студентів (дослідження шляху конкретної країни зі складу колоніальної імперії до незалежності).</p>				

	15 балів – відвідування аудиторних занять.
Вимоги до письмових робіт	<p>Підсумкова тестова контрольна робота по лекційному матеріалі проводиться після останньої лекції, складається із 10 запитань; правильна відповідь на кожне запитання оцінюється в 1 б. Максимальний бал – 10 б.</p> <p>Письмова контрольна робота по семінарських заняттях проводиться на останньому семінарі. Передбачено 2 розгорнуті запитання, час виконання – 30 хвилин. Максимальний бал – 10 б. (по 5 балів на кожне запитання. Структура оцінювання відповіді на розгорнуте запитання:</p> <p>1 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію або одиничні конкретні факти.</p> <p>2 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих фактів або допускає значні помилки; не володіє ключовими поняттями навчального предмету; узагальнення відсутні.</p> <p>3 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває суть питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих термінів, понять, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє матеріалом; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>4 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває суть питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості термінів і понять, проте допускає окремі помилки; володіє матеріалом із запропонованих проблем навчального предмету; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>5 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває відповідний матеріал в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних термінів, понять, особливостей навчального предмету; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст предмету, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p>

	<p>Вимоги до презентації по самостійній роботі: мінімальний обсяг – 20 слайдів; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Окремий слайд (або декілька слайдів) має бути присвячений списку джерел та літератури із проблематики.</p>
Семінарські заняття	<p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються за 5-бальною шкалою. Активна усестороння участь на занятті може оцінюватися у 0,25 або 0,5 б., які додаються до підсумкової оцінки наприкінці семестру. Максимальна кількість балів, яка може бути добавлена в такий спосіб – 4 б.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх пропущених занять і негативних оцінок; виконання усіх передбачених форм роботи. Для отримання підсумкової оцінки протягом семестру студент зобов'язаний отримати як мінімум 50 б.</p>
Підсумковий контроль	<p>Здійснюється у формі підсумкової контрольної роботи.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобрпорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

- Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. XX ст.) / НАН України. Інститут історії України. – К.: Рідний край, 2000. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bazhan_Oleh/Opozytsiia_v_Ukraini/.
- Брайлян Є. Колоніальна і постколоніальна політика Великої Британії в Карибському басейні (1930-ті – 1983 рр.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Brailian_Yehor/Kolonialna_i_postkolonialna_polityka_Velykoi_Brytanii_v_Karybskomu_baseini_1930-ti_1983_rr.pdf?
- Бураков Ю.В., Питльована Л.Ю. Нариси історії Англії нового часу. Львів, 2003. 128 с.
- Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 роки): навч. посібник. К.: Либідь, 2004. 624 с.
- Головченко В., Рубель В. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навчальний посібник. К.: Либідь, 2010. 520 с.
- Грубінко А.В., Буглай Н.М. Кінець епохи колоніалізму як чинник європейської політики Великобританії (1940–1950-ті рр.). Український історичний журнал. 2020. № 5. С. 103-119.
- Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/.
- Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. 512 с.
- Рудько О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII - поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Rudko_Serhii/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kin_XVIII_-_poch_XXI_st.pdf?
- Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
- Томпсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. К.: Наш Формат, 2023. 384 с.
- Яковенко Н.Л. Велика Британія в міжнародних організаціях. Київ: Київський університет, 2011. 400 с.
- Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/.
- Black J. The British Empire: A History and a Debate. Farnham: Ashgate, 2015. 260 p.
- Darwin J. The Empire project. The Rise and Fall of the British World-System, 1830 – 1970. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 800 p.
- Jansen, Marius B. The making of modern Japan. URL: <https://archive.org/details/makingofmodernja00jans/page/n11/mode/2up>.

Викладач (Паска Богдан Валерійович,
старший викладач кафедри історії України
і методики викладання історії)